ଇତିହାସର ସମୟସୀମା ଏବଂ ଉତ୍ସ

ଅଧ୍ୟାୟ ୪

"ଇତିହାସ ହେଉଛି "ବର୍ତ୍ତମାନ ଏବଂ ଅତୀତ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଅସୀମ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ ... ଆଜିର ସମାଜ ଓ ଗତକାଲିର ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ । ... କେବଳ ଅତୀତକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବୁଝିପାରିବା ।"

- ଇ.ଏଚ୍. କାର୍

ଜାତୀୟ ସଂଗ୍ରହାଳୟ, ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ । ଏଭଳି ସଂଗ୍ରହାଳୟ ଅତୀତର ଜିନିଷ ଯଥା ମୂର୍ତ୍ତି, ମୁଦ୍ରା ଏବଂ ଅଳଙ୍କାର ସଂରକ୍ଷଣ କରିଥାଏ, ଯାହା ଆମର ଇତିହାସକୁ ବୁଝିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ ।

ବଡ଼ ପ୍ରଶ୍ନ ?

୧. ଐତିହାସିକ ସମୟକୁ ଆମେ କିପରି ମାପିପାରିବା?
୨. ଇତିହାସକୁ ବୁଝିବାରେ ବିଭିନ୍ନ ଉତ୍ସ ଆମକୁ କିପରି ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବ ?
୩. ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ମଣିଷ କେମିତି ବଞ୍ଚୁଥିଲା?

0681CH04

© NCERT not to be republished

ଆମେ ଅତୀତ ବିଷୟରେ କିପରି ଜାଣିପାରିବା ?

ଚିନ୍ତା କର

- ◈ ତୁମେ ମନେପକାଇ ପାରୁଥିବା ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ସ୍ମୃତି କ'ଣ ? ତୁମର ମନେ ଅଛି କି ସେହି ସମୟରେ ତୁମର ବୟସ କେତେ ଥିଲା ? ସେହି ସ୍ମୃତିଗୁଡ଼ିକ ତୁମ ଅତୀତର ଏକ ଏକ ଅଂଶ, ବୋଧହୁଏ ପାଞ୍ଚ କିମ୍ବା ଛଅ ବର୍ଷ ପୂର୍ବର ।
- ◈ ଅତୀତକୁ ବୁଝିବା ଦ୍ୱାରା ଆମକୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ଦୁନିଆକୁ ବୁଝିବାରେ କିପରି ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ବୋଲି ତୁମେ ଭାବୁଛ?

ଇତିହାସ: ମାନବ ଅତୀତର ଅଧ୍ୟୟନ ।

ତୁମେ ବିଜ୍ଞାନରେ ଆବିଷ୍କାର କରିବ ଯେ ପୃଥିବୀର ବହୁତ ଲମ୍ବା **ଇତିହାସ** ଅଛି, ଯେଉଁଥିରେ ଆମେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ କେବଳ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶ ଦଖଲ କରିଥାଉ - ସବୁଠାରୁ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ।

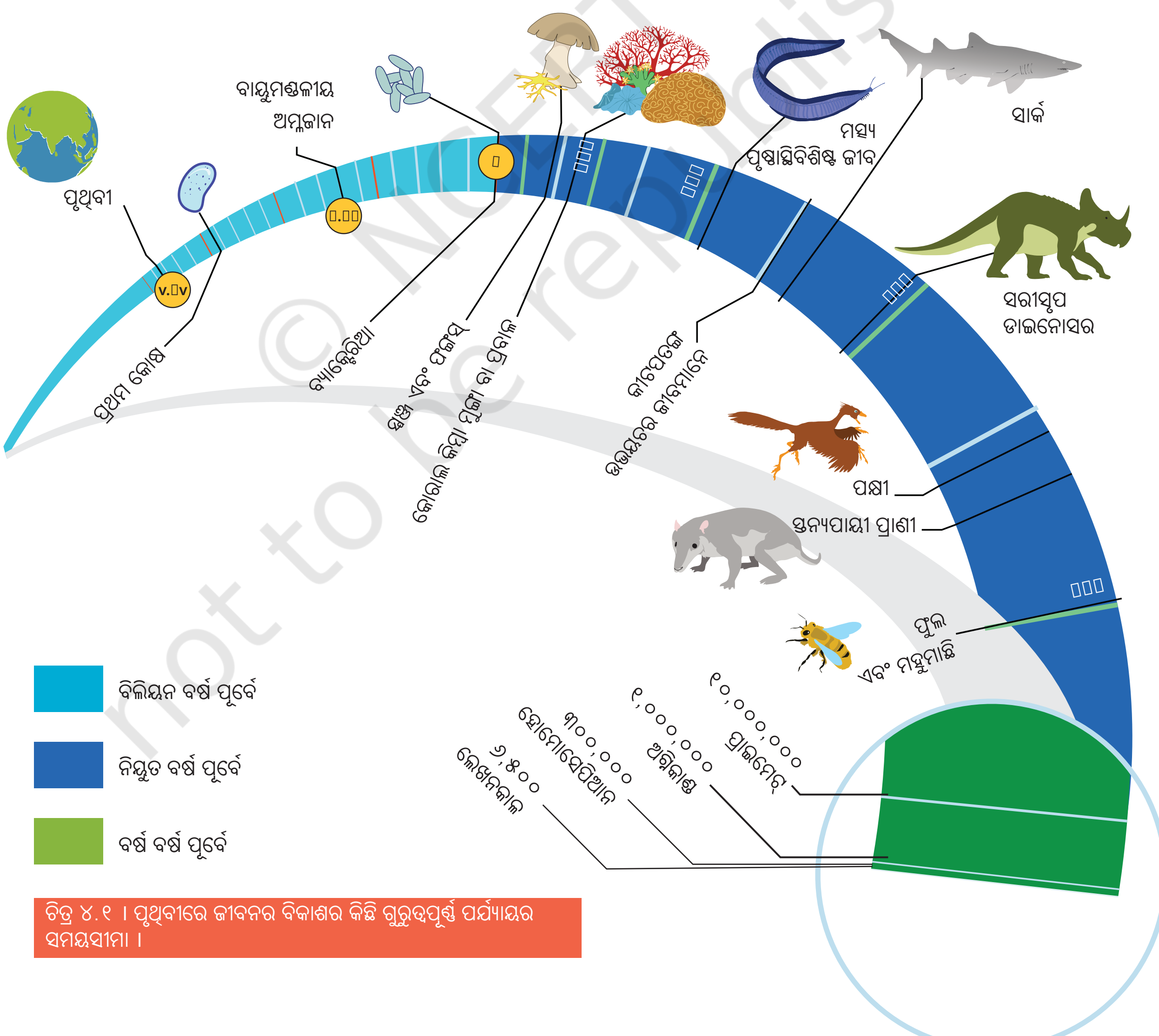

ଚିତ୍ର ୪.୧ । ପୃଥିବୀରେ ଜୀବନର ବିକାଶର କିଛି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସମୟସୀମା ।

© NCERT not to be republished

ଅନେକ ଲୋକ ପୃଥିବୀର ଇତିହାସ ଉପରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠ ତଳେ ଥିବା ରହସ୍ୟକୁ ଉନ୍ମୋଚନ କରିବା ଏବଂ ଏହାର ଅତୀତ ବିଷୟରେ ଜାଣିବାରେ ଆମକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ ଅଟନ୍ତି ।

ଚିତ୍ର ୪.୨.୧: ଭୂତତ୍ତ୍ୱ ବିଜ୍ଞାନୀ

ଚିତ୍ର ୪.୨.୨: ପାଲିଓଣ୍ଟୋଲୋଜିଷ୍ଟ

ଚିତ୍ର ୪.୨.୩: ମାନବବିଜ୍ଞାନୀ

ଚିତ୍ର ୪.୨.୪: ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱବିତ୍

ଏହି ଚାରିଟି ଫଟୋ ଏବଂ ଏଥିରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପଗୁଡିକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କର । ଉପର ବାମରୁ :

- **ଭୂତତ୍ତ୍ୱ ବିଜ୍ଞାନୀ** (ଚିତ୍ର ୪.୨.୧) ପୃଥିବୀର ଭୌତିକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଯଥା ମାଟି, ପଥର, ପାହାଡ଼, ପର୍ବତ, ନଦୀ, ସମୁଦ୍ର, ମହାସାଗର ଏବଂ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଂଶର ଅଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତି ।
- **ପାଲିଓଣ୍ଟୋଲୋଜିଷ୍ଟ** (ଚିତ୍ର ୪.୨.୨) ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ବର୍ଷ ପୂର୍ବର ଉଦ୍ଭିଦ, ଜୀବଜନ୍ତୁ ଓ ମନୁଷ୍ୟର ଅବଶେଷକୁ **ଜୀବାଶ୍ମ** ଆକାରରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତି.
- **ମାନବବିଜ୍ଞାନୀ** (ଚିତ୍ର ୪.୨.୩) ପୁରାତନ କାଳରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାନବ ସମାଜ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଅଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତି ।
- **ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱବିତ୍** (ଚିତ୍ର ୪.୨.୪) ପଶୁ ଓ ମଣିଷର ଉପକରଣ, ପାତ୍ର, ମଣି, ମୂର୍ତ୍ତି, ଖେଳନା, ହାଡ଼ ଓ ଦାନ୍ତ, ପୋଡ଼ି ଯାଇଥିବା ଶସ୍ୟ, ଘର କିମ୍ବା ଇଟା ଆଦି ଭଳି ଲୋକ, ଗଛ ଓ ଜୀବଜନ୍ତୁମାନେ ଛାଡି ଯାଇଥିବା ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଂଶକୁ ଖୋଳି ଅତୀତର ଅଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତି ।

ଜୀବାଶ୍ମ: ପାଦଚିହ୍ନ, କିମ୍ବା ଉଦ୍ଭିଦ କିମ୍ବା ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ଅଂଶ ଯାହା ମାଟି କିମ୍ବା ପଥର ସ୍ତର ମଧ୍ୟରେ ସଂରକ୍ଷିତ ଥିବା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

ଇତିହାସରେ ସମୟକୁ କିପରି ମାପ କରାଯାଏ?

ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମାଜ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ସମୟ ମାପିବାର ନିଜସ୍ୱ ଉପାୟ ରହିଛି । ପ୍ରମୁଖ ଘଟଣା ଯେପରିକି ଜଣେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଜନ୍ମ କିମ୍ବା ଶାସକଙ୍କ ଶାସନ ଆରମ୍ଭ ଭଳି ଏକ ନୂତନ **ଯୁଗ**ର ଆରମ୍ଭକୁ ଚିହ୍ନିତ କରିଥାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ, **ଗ୍ରେଗୋରି ପାଞ୍ଜି** ସାଧାରଣତଃ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ; ଏହା ସହିତ ହିନ୍ଦୁ, ମୁସଲମାନ, ଇହୁଦୀ, ଚାଇନିଜ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ

ଯୁଗ: ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ।

© NCERT not to be republished

ଗ୍ରେଗୋରି ପାଞ୍ଜି ଅନୁସାରେ: ଏହି କ୍ୟାଲେଣ୍ଡର ଏବେ ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଛି; ଏଥିରେ ୩୬୫ ଦିନ କୁ ମିଶାଇ ୧୨ ମାସ ଏବଂ ପ୍ରତି ଚାରି ବର୍ଷରେ ଗୋଟିଏ ଅଧିବର୍ଷ ରହିଛି। ଅବଶ୍ୟ, ଶତାବ୍ଦୀ ର ବର୍ଷ - ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ୧୮୦୦, ୧୯୦୦, ୨୦୦୦ - କେବଳ ୪୦୦ ର ଗୁଣ ହେଲେ ହିଁ ଅଧିବର୍ଷ; ତେଣୁ ଉପରୋକ୍ତ ତିନୋଟି ଶତାବ୍ଦୀ ବର୍ଷରେ, କେବଳ ୨୦୦୦ ଏକ ଅଧିବର୍ଷ ଅଟେ ।

କ୍ୟାଲେଣ୍ଡରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ପର୍ବପର୍ବାଣୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶୁଭ ଘଟଣାର ତାରିଖ ଗଣନା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ରେ ଯୀଶୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କ ଜନ୍ମର ପାରମ୍ପରିକ ବର୍ଷକୁ ସାଧାରଣତଃ ଏହି କ୍ୟାଲେଣ୍ଡରର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ବିନ୍ଦୁ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଏହି ସ୍ଥାନରୁ ବର୍ଷଗୁଡିକ ଗଣନା କରାଯାଏ ଏବଂ ଏହାକୁ 'ଏଡି' (ଯୀଶୁଙ୍କ ଜନ୍ମ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକୁ ସୂଚିତ କରୁଥିବା ଲାଟିନ୍ ବାକ୍ୟର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ନାମ) ସହିତ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଏ । ତେବେ ଏହାକୁ ଏବେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ କମନ୍ ଏରା ବା ସିଇ କୁହାଯାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ୧୯୪୭ ମସିହା, ଯେଉଁଦିନ ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କରିଥିଲା, ତାହାକୁ ୧୯୪୭ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ (ବେଳେବେଳେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ୧୯୪୭) କିମ୍ବା ୧୯୪୭ ସିଇ ଭାବରେ ଲେଖାଯାଇପାରେ ।

ସେହିଭଳି ଯୀଶୁଙ୍କ ଜନ୍ମ ପାଇଁ ପାରମ୍ପରିକ ତାରିଖର ପୂର୍ବ ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକୁ ପଛୁଆ ଭାବେ ଗଣନା କରାଯାଏ ଏବଂ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ (କିମ୍ବା ଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ) ଦ୍ୱାରା ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହାକୁ ବିଫୋର କମନ୍ ଏରା ବା ବିସିଇ କୁହାଯାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୫୬୦ ହେଉଛି

ଶୁଭ: ଅନୁକୂଳ କିମ୍ବା ଭାଗ୍ୟ ଆଣିବା; ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, 'ଏକ ଶୁଭ ଆରମ୍ଭ'।

ଚିତ୍ର ୪.୩ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୩୦୦,୦୦୦ ପରଠାରୁ କେତେକ ମୁଖ୍ୟ ଘଟଣାର ସମୟସୀମା

© NCERT not to be republished

ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧ (ଯାହାଙ୍କୁ ଆମେ ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଜାଣିବା) ଜନ୍ମର ଏକ ଆନୁମାନିକ ବର୍ଷ । ତୁମେ ହିସାବ କରିପାରିବେ କି ଏହା କେତେ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଥିଲା ?

ଆସ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା

→ ଏଭଳି ହିସାବ ସରଳ, କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ ଏକ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଗ୍ରେଗୋରି ପାଞ୍ଜି ଅନୁସାରେ କୌଣସି 'ବର୍ଷ ଶୂନ୍ୟ' ନାହିଁ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ୧ ବର୍ଷକୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅନୁସରଣ କରେ। ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୨ରୁ ୨ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଏକ ସରଳ ଟାଇମ୍ ଲାଇନ୍ ମାର୍କିଂ ପ୍ରସ୍ତୁତ କର; ତୁମେ ଦେଖିବ ଯେ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଶୂନ୍ୟ ନଥିବାରୁ ସେହି ଦୁଇଟି ତାରିଖ ମଧ୍ୟରେ ମାତ୍ର ୩ ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଛି ।

→ ତେଣୁ ଏକ BCE ବା ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବର ତାରିଖ ଏବଂ ଏକ ସିଇ ବା ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ତାରିଖ ମଧ୍ୟରେ ବର୍ଷ ସଂଖ୍ୟା ଗଣନା କରିବାକୁ, ତୁମେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଡିବା ଉଚିତ୍ କିନ୍ତୁ ୧ - ଉପରୋକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ୨ + ୨ - ୧ = ୩ କୁ ହ୍ରାସ କର ।

→ ତୁମ ସହପାଠୀଙ୍କ ସହିତ କିଛି ଉଦାହରଣ ଅଭ୍ୟାସ କର । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ବିଷୟରେ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଫେରିବା ପାଇଁ, ଧର ଯେ ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ୨୦୨୪ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଅଛନ୍ତି, ତେବେ ବୁଦ୍ଧ ୫୬୦ + ୨୦୨୪ - ୧ = ୨,୫୮୩ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।।

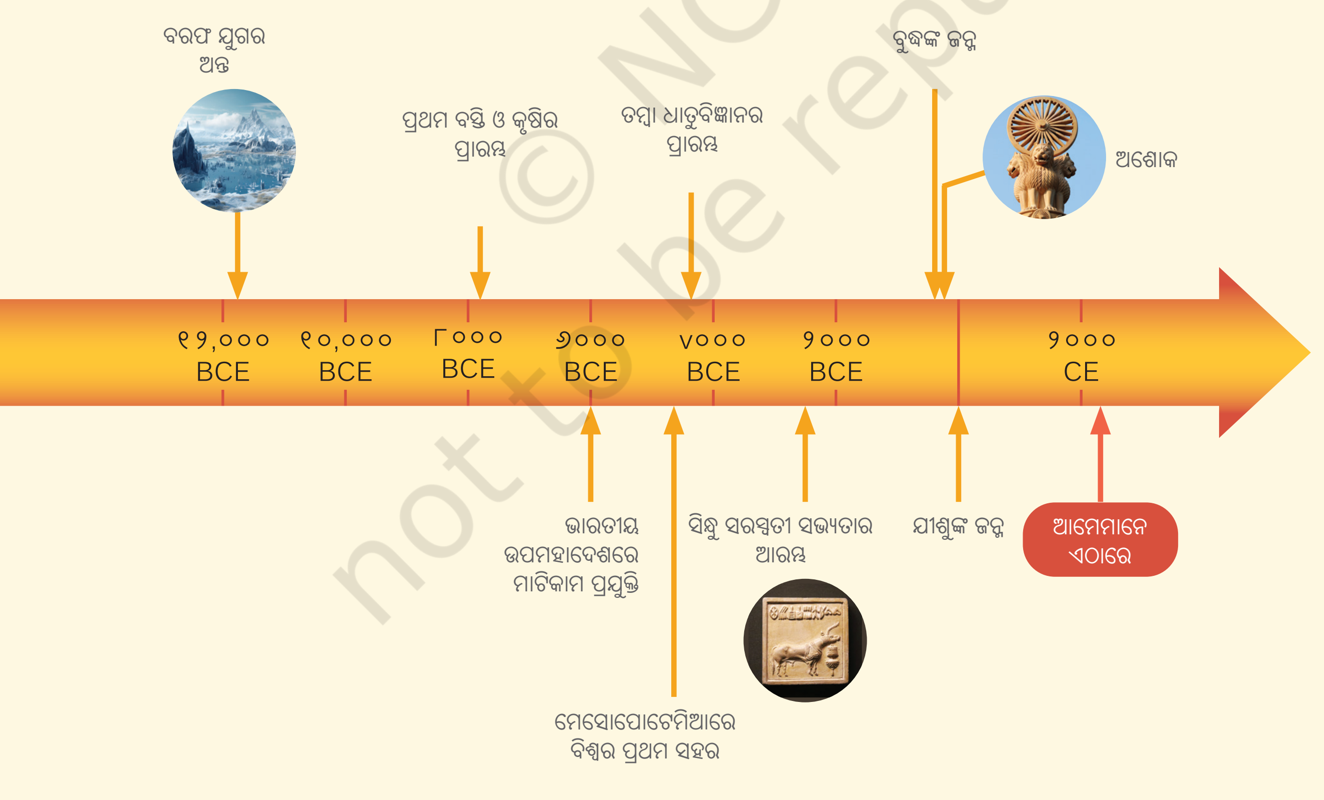

© NCERT not to be republished

ଏକ ସମୟସୀମା (ପୃଷ୍ଠା ୬୨ ଏବଂ ୬୩ ରେ ଚିତ୍ର ୪.୩ ଦେଖ) ଏପରି ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକୁ ଚିହ୍ନିତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ସୁବିଧାଜନକ ଉପକରଣ ଅଟେ, କାରଣ ଏହା କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅବଧିକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରୁଥିବା ତାରିଖ ଏବଂ ଘଟଣାକ୍ରମ ଦେଖାଏ । ଏହା ମାନବିକତାର ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲିଛି, ଯେଉଁଥିରେ କିଛି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନ ରହିଛି । ଧ୍ୟାନ ଦିଅନ୍ତୁ ଯେ ଚିହ୍ନିତ ଅଂଶ ଏକ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଇଥିବା ଅବଧିକୁ ଚିହ୍ନିତ କରେ; ନଚେତ୍ ଏହି ସମୟସୀମା ପାଖାପାଖି ୩ ମିଟର ଲମ୍ବା ହେବା ଦରକାର !

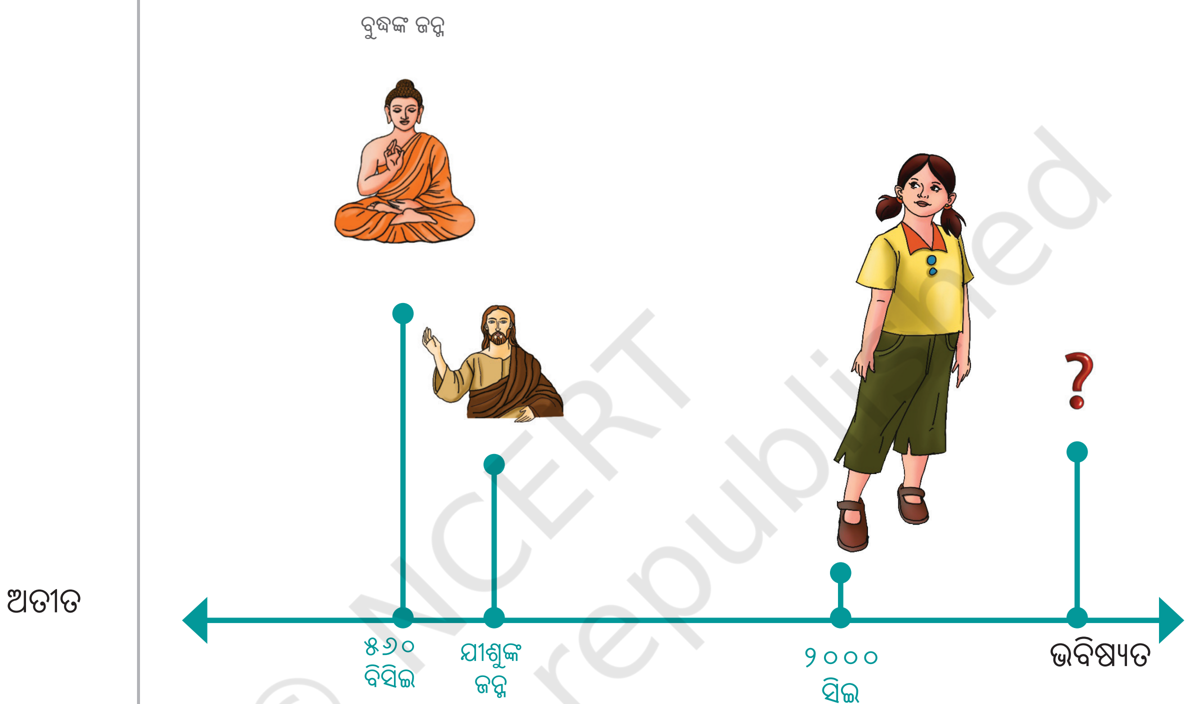

ଏକ ସମୟସୀମା ଐତିହାସିକ ଘଟଣା ଘଟିବାର କ୍ରମକୁ ବୁଝିବାରେ ମଧ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ତାରିଖ ନଦେଖି ମଧ୍ୟ, ତୁମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖିପାରିବ ଯେ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ଜନ୍ମ ଯୀଶୁଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ହୋଇଥିଲା ।

ଭୁଲ ନାହିଁ

ଏକ ବର୍ଷ ଏବଂ ଏକ ଦଶନ୍ଧି (ଦଶ ବର୍ଷର ଅବଧି) ସହିତ, ଆମେ ପ୍ରାୟତଃ ସମୟର ଲମ୍ବା ଅବଧି ବୁଝିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଉ । ଇତିହାସ ବିଷୟରେ ଜାଣିବା ସମୟରେ ଏଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇଟି ସାଧାରଣତଃ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

୧. **ଶତାବ୍ଦୀ:** ଏହା ୧୦୦ ବର୍ଷର ଯେକୌଣସି ଅବଧି ଅଟେ । ଇତିହାସରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ପହିଲାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପ୍ରତି ୧୦୦ ବର୍ଷରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶତାବ୍ଦୀ ଗଣନା କରାଯାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଅଛୁ, ଯାହା ୨୦୦୧ରୁ ୨୧୦୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲିବ ।

ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୧ ବର୍ଷରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ଶତାବ୍ଦୀଗୁଡ଼ିକୁ ଗଣନା କରାଯାଏ ଏବଂ ସମୟ କ୍ରମେ ଫେରି ଚାଲିଥାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ତୃତୀୟ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୩୦୦ ବର୍ଷକୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୨୦୧ରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବ ।

୨. **ସହସ୍ରାବ୍ଦୀ:** ଏହା ୧୦୦୦ ବର୍ଷର ଯେକୌଣସି ଅବଧି ଅଟେ । ଇତିହାସରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ୧ ତାରିଖରୁ ପ୍ରତି ୧୦୦୦ ବର୍ଷରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶତାବ୍ଦୀ ଗଣନା କରାଯାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ତୃତୀୟ ସହସ୍ରାବ୍ଦୀ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଅଛୁ, ଯାହା ୨୦୦୧ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ୩୦୦୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯିବ ।

ଶତାବ୍ଦୀ ଭଳି ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୧ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ପଛକୁ ଚାଲିଯାଇଥାଏ । ତେଣୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ପ୍ରଥମ ସହସ୍ରାବ୍ଦରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୧ରୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୧୦୦୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବର୍ଷ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେବ ।

ପୃଷ୍ଠା ୬୨ ଏବଂ ୬୩ (ଚିତ୍ର ୪.୩)ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସମୟସୀମାରେ, ତୁମେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଅଷ୍ଟମ ସହସ୍ରାବ୍ଦୀର ପ୍ରାରମ୍ଭକୁ ଚିହ୍ନିତ କରିପାରିବ କି ? (ଟିପ୍ପଣୀ: ଇଂରାଜୀରେ 'ସହସ୍ରାବ୍ଦୀ'ର ବହୁବଚନ ହେଉଛି 'ମିଲେନିୟମ୍ସ' ବା 'ମିଲେନିଆ'; ଉଭୟ ଠିକ୍ ।

ଆସ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା

୧୯୦୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରୁ ଚଳିତ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ସମୟସୀମା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ଏବଂ ତୁମ ଜେଜେବାପା, ପିତାମାତା, ଭାଇଭଉଣୀ ଏବଂ ତୁମ ଜନ୍ମ ତାରିଖ ରଖ । ଏହାବ୍ୟତୀତ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଶେଷ ହେଉଥିବା ବର୍ଷକୁ ମଧ୍ୟ ପାଳନ କରାଯାଏ ।

ଭୁଲ ନାହିଁ

କଣ ତୁମେ ଜାଣ କିପରି ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ଭାରତରେ କ୍ୟାଲେଣ୍ଡର ତିଆରି ହେଉଛି ? ଅନେକ ଭାରତୀୟ କ୍ୟାଲେଣ୍ଡର ବର୍ଷର ମାସଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ପାଇଁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରର ସ୍ଥିତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । ପଞ୍ଜିକା ହେଉଛି ସାରଣୀର ଏକ ପୁସ୍ତକ ଯେଉଁଥିରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଜ୍ଞାନିକ ତଥ୍ୟ ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାସର ଦିନଗୁଡ଼ିକୁ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କରାଯାଏ; ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଏହା ସୂର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରଗ୍ରହଣ, ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଏବଂ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ସମୟ ଇତ୍ୟାଦି ଘଟଣାଗୁଡିକର ସଠିକ୍ ପୂର୍ବାନୁମାନ କରେ । ଭାରତରେ ଏବେ ବି ବହୁଳ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ପାଞ୍ଜିଗୁଡିକ ପ୍ରାୟତଃ ବର୍ଷ, ତାରିଖ ଏବଂ ସମୟ ପାଇଁ ପାଣିପାଗର ପୂର୍ବାନୁମାନ,ପର୍ବପର୍ବାଣୀ, ଏବଂ ଆହୁରି ଅନେକ ତଥ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଦେଇଥାଏ ।

© NCERT not to be republished

ଇତିହାସର ଉତ୍ସ : ଏକ ସ୍ଥାନ, ବ୍ୟକ୍ତି, କିଛି ଲେଖା କିମ୍ବା ଏକ ବସ୍ତୁ ଯେଉଁଠାରୁ ଆମେ କୌଣସି ଅତୀତର ଘଟଣା କିମ୍ବା ଅବଧି ବିଷୟରେ ସୂଚନା ସଂଗ୍ରହ କରିଥାଉ ।

ଇତିହାସର ଉତ୍ସ ଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ?

ଆସ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା

ତୁମେ ତୁମ ମା' ଏବଂ ବାପାଙ୍କ ପାଖରୁ ତୁମ ପରିବାରର ଅତି କମରେ ତିନି ପିଢ଼ି ବିଷୟରେ ସୂଚନା ସଂଗ୍ରହ କରିପାରିବ କି ? ତୁମ ପିତାମାତା, ଜେଜେବାପା ଏବଂ ଜେଜେବାପାଙ୍କ ସହିତ ଏକ ପାରିବାରିକ ବଂଶ ବୃକ୍ଷ ତିଆରି କର । ଜାଣ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ନାମ, ଜୀବିକା ପାଇଁ ସେମାନେ କ'ଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ କେଉଁଠାରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏଥିସହ ତୁମେ କେଉଁ ସୂତ୍ରରୁ ଏହି ସୂଚନା ପାଇଲ ତାହା ମଧ୍ୟ ଲେଖ ।

ସମ୍ପର୍କ	ନାମ	ବୃତ୍ତି	ଜନ୍ମସ୍ଥାନ	ସୂଚନାର ଉତ୍ସ
ଜେଜେବାପା-ଜେଜେମା' (ପୈତୃକ)				
ଜେଜେବାପା-ଜେଜେମା' (ମାତୃକ)				
ଜେଜେବାପା-ଜେଜେମାଙ୍କ ବାପା ମା' (ପୈତୃକ)				
ଜେଜେବାପା-ଜେଜେମାଙ୍କ ବାପା ମା' (ମାତୃ)				

ତୁମ ପରିବାରର ଅତୀତ ବିଷୟରେ ତୁମେ କିପରି ବିବରଣୀ ପାଇଲ ? ତୁମେ ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍, ଡାଏରୀ, ପରିଚୟ ପତ୍ର କିମ୍ବା ତୁମ ପିତାମାତା ଏବଂ ସମ୍ପର୍କୀୟଙ୍କ ସ୍ମୃତି ଭଳି ଜିନିଷ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଛ କି?

© NCERT not to be republished

ଏହା ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କର

ତୁମେ କେବେ ତୁମ ଘର ଭିତରେ ପୁରୁଣା ମୁଦ୍ରା, ବହି, ପୋଷାକ, ଅଳଙ୍କାର କିମ୍ବା ବାସନ ଦେଖିଛ କି ? ଏଭଳି ବସ୍ତୁରୁ ଆମେ କେଉଁ ପ୍ରକାରର ସୂଚନା ପ୍ରାପ୍ତ କରିପାରିବା ? ନା ପୁରୁଣା ଘର କିମ୍ବା କୋଠାରୁ ?

ପ୍ରତ୍ୟେକ ବସ୍ତୁ ବା ପ୍ରାରୂପ ଏକ କାହାଣୀ କହିଥାଏ ଏବଂ ଜିଗ୍ସୋ ପଜଲରେ ଏକ ଖଣ୍ଡ ପରି ଅଟେ । ତୁମେ ତୁମ ଘର ଚାରିପାଖରେ ଦେଖୁଥିବା ଜିନିଷଗୁଡିକ ତୁମ ପରିବାରର ଇତିହାସକୁ ପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ । ସେହିଭଳି ଐତିହାସିକ ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକୁ ଆମେ ବିଭିନ୍ନ ଉତ୍ସ ମାଧ୍ୟମରେ ଏକାଠି କରିପାରିବା। କିନ୍ତୁ ମନେ ରଖ ଇତିହାସ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପଜଲର କିଛି ଖଣ୍ଡ ହଜିଯାଇପାରେ !

ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଚିତ୍ରକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କର। ଏହା ଇତିହାସର ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍ସକୁ ଏକାଠି କରିଥାଏ । ତୁମକୁ ଏବେ ସେସବୁକୁ ମନେ ରଖିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ; ଆମେ ଆଗକୁ ବଢିବା ସମୟରେ

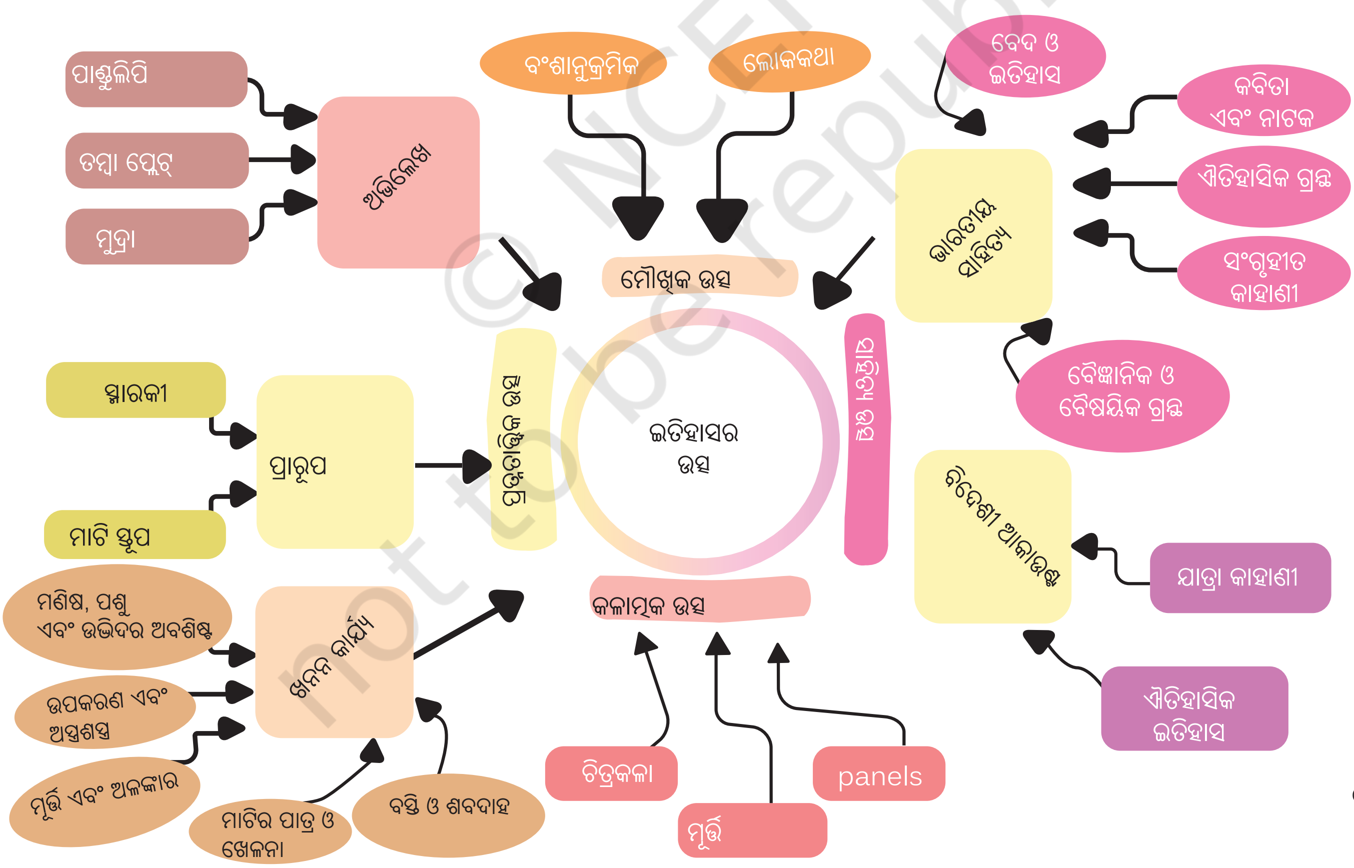

ଐତିହାସିକ: ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏ ଅତୀତ ବିଷୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତି ଏବଂ ଲେଖନ୍ତି ।

ଏଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କିଛି ବ୍ୟବହାର କରିବା । କେତେବେଳେ ଐତିହାସିକମାନେ ୧୫୦୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବର ରାଜା ବା ରାଣୀ, ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ସ୍ମାରକୀ, ଯୁଦ୍ଧ କିମ୍ବା ବାଣିଜ୍ୟର କିଛି ଜିନିଷ ଉପରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ସେମାନେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଉତ୍ସରୁ ସୂଚନା ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଏବଂ ପରାମର୍ଶ କରିବା ପାଇଁ ବହୁତ ଯତ୍ନବାନ ହୁଅନ୍ତି ତ ବେଳେବେଳେ, ଉତ୍ସଗୁଡିକ ପରସ୍ପରକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତି (ଜିଗ୍ସୋ ଖଣ୍ଡଗୁଡିକ ମେଳ ଖାଉଛନ୍ତି); ଅନ୍ୟ ସମୟରେ, ଉତ୍ସଗୁଡିକ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ସୂଚନା ଦେଇପାରେ (ଜିଗ୍ସୋ ଖଣ୍ଡଗୁଡିକ ମେଳ ଖାଉନାହିଁ), ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନେ କେଉଁ ଉତ୍ସଉପରେ ଅଧିକ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିବେ ତାହା ସ୍ଥିର କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହିପରି ସେମାନେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ସମୟର ଇତିହାସକୁ ପୁନଃ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ।

ଜେନେଟିକ୍ସ: ଜୀବବିଜ୍ଞାନର ଏହି ଶାଖା ଯେଉଁଥିରେ ଉଦ୍ଭିଦ, ପ୍ରାଣୀ କିମ୍ବା ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ଠାରେ କେତେକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଗୋଟିଏ ପିଢ଼ିରୁ ଅନ୍ୟ ପିଢ଼ିକୁ କିପରି ଯାଇଥାଏ ତାହା ଅଧ୍ୟୟନ କରାଯାଏ ।

ଇତିହାସର ଏହି ସବୁ ଉତ୍ସରେ କିଏ ଯୋଗଦାନ ଦେଉଛି ? ଐତିହାସିକମାନେ ନିଜେ, ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱବିତ୍, ଏପିଗ୍ରାଫିଷ୍ଟ (ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରାଚୀନ ଶିଳାଲେଖ ଅଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତି), ମାନବବିଜ୍ଞାନୀ (ଯେଉଁମାନେ ମାନବ ସମାଜ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସଂସ୍କୃତି ଅଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତି), ସାହିତ୍ୟ ଏବଂ ଭାଷାର ବିଶେଷଜ୍ଞ ଏବଂ ଆହୁରି ଅନେକ ମଧ୍ୟ । ଏହାବ୍ୟତୀତ ଗତ ୫୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଅଧ୍ୟୟନ ଅତୀତର ପୁନର୍ଗଠନରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଯୋଗଦାନ ଦେଇ ଆସୁଛି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ପ୍ରାଚୀନ ଜଳବାୟୁର ଅଧ୍ୟୟନ, ଖନନ ସାମଗ୍ରୀର ରାସାୟନିକ ଅଧ୍ୟୟନ ଏବଂ ଅଧ୍ୟୟନ ପ୍ରାଚୀନ ଲୋକଙ୍କ ବଂଶାନୁକ୍ରମର ଅଧ୍ୟୟନ ଅନେକ ନୂତନ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି, ଯାହାକି ଐତିହାସିକମାନେ ଯେତେବେଳେ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଇତିହାସ (ଯାହାର ଅର୍ଥ ସାଧାରଣତଃ ଗତ ଦୁଇ କିମ୍ବା ତିନି ଶତାବ୍ଦୀ) ଅଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତି ସେତେବେଳେ ଅଧିକ ସାଧାରଣ ଉତ୍ସକୁ ପୂରଣ କରେ । ଅନ୍ୟ ଏକ ଉତ୍ସ ହେଉଛି ଖବରକାଗଜ; ଗତ କିଛି ଦଶନ୍ଧି ଧରି ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ ମିଡିଆ (ଟେଲିଭିଜନ, ଇଣ୍ଟରନେଟ୍ ଇତ୍ୟାଦି)ର ମଧ୍ୟ ପରାମର୍ଶ ନିଆଯାଇପାରିବ ।

ଆସ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା

ପରବର୍ତ୍ତୀ ପୃଷ୍ଠାରେ ଇତିହାସର ବିଭିନ୍ନ ଉତ୍ସର କିଛି ଚିତ୍ର ଅଛି । ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ଏବଂ କାହାକୁ ସୂଚାଏ ବୋଲି ତୁମେ ଭାବୁଛ ? ତୁମେ ଏହି ବସ୍ତୁଗୁଡିକରୁ ପାଇଥିବା କୌଣସି ଏକ ସୂଚନା ଛବି ପାଖରେ ଥିବା ବକ୍ସଗୁଡିକରେ ଲେଖ ।

© NCERT not to be republished

© NCERT
ot to be repu

ମାନବ ଇତିହାସର ପ୍ରାରମ୍ଭ

ଆଧୁନିକ ମଣିଷ (ହୋମୋ ସେପିୟନ୍ସ) ପାଖାପାଖି ୩,୦୦,୦୦୦ (ତିନି ଲକ୍ଷ) ବର୍ଷ ଧରି ପୃଥିବୀରେ ଜୀବନ ଧାରଣ କରିଲାଣି । ଏହା ବହୁତ ଲମ୍ବା ସମୟ ବୋଲି ମନେହୁଏ, ତଥାପି ଏହା ପୃଥିବୀର ଇତିହାସର ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶ ମାତ୍ର । ଆସ ଜାଣିବା ଆମର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଇତିହାସ ଉପରେ ।

ଆସ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା

ଉପରୋକ୍ତ ଚିତ୍ରରେ, ଏକ ପଥର ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀରେ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ମଣିଷର କିଛି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଦେଖ । କେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ ତୁମେ ଚିହ୍ନିପାରୁଛ ? ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାଇଁ ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣୀ ଦିଅ ।

ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ପ୍ରକୃତିର ଅନେକ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ପରସ୍ପରକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଦଳରେ କିମ୍ବା ଗୋଷ୍ଠୀରେ ରହୁଥିଲେ । ସେମାନେ ନିରନ୍ତର ଆଶ୍ରୟ ଏବଂ ଖାଦ୍ୟ ଖୋଜୁଥିଲେ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟତଃ ଶିକାରୀ ଏବଂ ସଂଗ୍ରହକାରୀ ଥିଲେ; ଅର୍ଥାତ୍ ସେମାନେ ନିଜ ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଖାଇବା ଯୋଗ୍ୟ ଗଛ ଓ ଫଳ ଶିକାର ଓ ସଂଗ୍ରହ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିଲେ। ପ୍ରାକୃତିକ ଉପାଦାନ ବିଷୟରେ ଆମର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନଙ୍କର କିଛି ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା ଏବଂ ସମ୍ଭବତଃ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜୀବନ କିଛି ଧାରଣା ମଧ୍ୟ ଥିଲା ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜୀବନ: ଏକ ଜୀବନ ଯାହା ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ।

ଏହି ଗୋଷ୍ଠୀମାନେ ଅସ୍ଥାୟୀ ଶିବିର, ପଥର ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀ କିମ୍ବା ଗୁମ୍ଫାରେ ରହୁଥିଲେ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ହଜିଯାଇଥିବା ଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରି ପରସ୍ପର ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ କରୁଥିଲେ। ସେମାନେ ଅଗ୍ନିକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନକୁ ସହଜ କରୁଥିବା ଜିନିଷ ତିଆରି କରିବା ଆରମ୍ଭ କଲେ, ଯେପରିକି ଉନ୍ନତ ପଥର କୁହାଡି ଏବଂ ବ୍ଲେଡ, ତୀରପଥର ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉପକରଣ । ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ଶତାଧିକ ଗୁମ୍ଫାରେ ମିଳୁଥିବା ପଥର ଚିତ୍ରରେ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନର ଦିଗ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହୋଇଥାଏ । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ କିଛି ଚିତ୍ରରେ ସରଳ ଚିତ୍ର ବା କିଛି ପ୍ରତୀକ ଦର୍ଶାଯାଇଛି; ଅନ୍ୟମାନେ ଅଧିକ ବିସ୍ତୃତ ଏବଂ ପଶୁ କିମ୍ବା ମଣିଷଙ୍କ ସହ ଦୃଶ୍ୟକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରନ୍ତି । ସମୟକ୍ରମେ, ଏହି ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ମଣିଷମାନେ ପଥର କିମ୍ବା ଶେଲ ମଣି, ପଶୁ ଦାନ୍ତରେ ନିର୍ମିତ ପେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ଭଳି ସରଳ ଅଳଙ୍କାର ତିଆରି କରିବା ଶିଖିଲେ ଏବଂ ବେଳେବେଳେ ଅନ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ସହିତ ବିନିମୟ କଲେ ।

ପ୍ରଥମ ଫସଲ

ଦୀର୍ଘ ବର୍ଷ ଧରି ପୃଥିବୀର ଜଳବାୟୁ ରେ ଅନେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିଛି । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ, ଏହା ବହୁତ ଥଣ୍ଡା ଥିଲା ଏବଂ ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ଅଂଶ ବରଫରେ ଆଚ୍ଛାଦିତ ଥିଲା - ଏହାକୁ 'ବରଫ ଯୁଗ' କୁହାଯାଏ, ଯେପରି କି ତୁମେ ବିଜ୍ଞାନରେ ଅଧିକ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ଶିଖିବ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଜଳବାୟୁ ଗରମ ହେବା ପରେ ଏହି ବରଫ ଆଂଶିକ ତରଳିଗଲା ଏବଂ ଏହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଜଳ ବର୍ତ୍ତମାନର ନଦୀଗୁଡ଼ିକୁ ଫୁଲି ଗଲା ଏବଂ ଶେଷରେ ସମୁଦ୍ରକୁ ନିଷ୍କାସିତ ହେଲା । ଶେଷ ବରଫ ଯୁଗ ୧୦୦,୦୦୦ (ଏକ ଲକ୍ଷ) ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଥିବା ବେଳେ ପ୍ରାୟ ୧୨,୦୦୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଚାଲିଥିଲା ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ମଣିଷର ଜୀବନଶୈଳୀରେ ଉନ୍ନତି ଘଟିଥିଲା । ପୃଥିବୀର ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ସେମାନେ ବସବାସ କରିବା ସହ ଶସ୍ୟ ଓ ଶସ୍ୟ ଚାଷ କରିବା ଆରମ୍ଭ କଲେ । ସେମାନେ ଗାଈଗୋରୁ, ଛେଳି ଇତ୍ୟାଦି ପଶୁଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଗୃହପାଳିତ କରୁଥିଲେ । ଅଧିକ ଖାଦ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ଥିବାରୁ, ଏହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଆକାର ଏବଂ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରାୟତଃ ନଦୀ ନିକଟରେ ବସବାସ କରୁଥିଲେ । ଏହା କେବଳ ପାଣିର ଉପଲବ୍ଧତା କାରଣରୁ ନୁହେଁ, ବରଂ ସେଠାରେ ମାଟି ଅଧିକ ଉର୍ବର ହେବା କାରଣରୁ ହୋଇଥିଲା । ଫଳରେ ଫସଲ ଚାଷ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସହଜ ହୋଇଥିଲା ।

ଆସ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା

ପରବର୍ତ୍ତୀ ପୃଷ୍ଠାର ଦୃଶ୍ୟକୁ ଦେଖ । ଏଥିରେ କିଛି ସହସ୍ରାବ୍ଦୀ ପୂର୍ବର ଏକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର କୃଷିକୁ ଦର୍ଶାଯାଇଛି । ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପଗୁଡିକ ତାଲିକା କରିବା ପାଇ ତୁମେ ଚିହ୍ନଟ କରିପାରିବ ।

© NCERT not to be republished

ଏ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କର

- ଏକ ପଥର ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳର ଏହି ପୂର୍ବ ଚିତ୍ରରେ ଏବଂ ଏଥିରେ ପୁରୁଷ ଏବଂ ମହିଳାଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୂମିକା ଦିଆଯାଇଛି । ଯଦିଓ ସେମାନେ 'ପ୍ରାକୃତିକ' ବୋଲି ମନେହେଉଛି, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଭାବରେ ସଠିକ୍ ନୁହଁନ୍ତି ଏବଂ ସମସ୍ତ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଏକ ପଥର ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀରେ, ମହିଳାମାନେ ପଥରକୁ ରଙ୍ଗ କରିବା ପାଇଁ ରଙ୍ଗ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଇପାରନ୍ତି କିମ୍ବା କିଛି ଚିତ୍ର କଳା କରିଥାଇପାରନ୍ତି । ଉଭୟ ଦୃଶ୍ୟରେ ପୁରୁଷମାନେ କିଛି ରୋଷେଇ କରିଥାଇପାରନ୍ତି କିମ୍ବା ପିଲାମାନଙ୍କର ଯତ୍ନ ନେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଇପାରନ୍ତି ।
- ଆମ ପାଖରେ କେବଳ ସୀମିତ ସୂଚନା ଅଛି, ଏଭଳି ଭୂମିକା ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କର ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀରେ ଆଲୋଚନା କର ।

ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଯେତିକି ବଢିବାରେ ଲାଗିଲା, ସେମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ ଜଟିଳତା ମଧ୍ୟ ବଢିବାରେ ଲାଗିଲା । ନେତାଙ୍କ ବା 'ସର୍ଦ୍ଦାର' ଲୋକଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଦାୟୀ ଥିଲେ ଏବଂ ସମସ୍ତେ ମିଳିତ ଭାବରେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମାଲିକାନାର କୌଣସି ଭାବନା ନଥିଲା; ଜମିଗୁଡ଼ିକୁ ସାମୂହିକ ଭାବରେ ବୁଣାଯାଇ ଅମଳ କରାଯାଉଥିଲା ।

କଲ୍ୟାଣ: ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ସମୃଦ୍ଧି ଓ ସୁସ୍ଥତା।

ସମୟ ବିତିବା ସହ, ବସ୍ତି ବା ପଡ଼ାଗୁଡିକ ଅଧିକାଂଶ ଖାଦ୍ୟ, ପୋଷାକ ଏବଂ ଉପକରଣ - ସାମଗ୍ରୀ ବିନିମୟ କରୁଥିବା ଏକ ବଡ଼ ଗ୍ରାମରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ଧୀରେ ଧୀରେ ସେହି ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଯୋଗାଯୋଗ ଏବଂ ବିନିମୟର ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା ଏବଂ ସେଥିମଧ୍ୟରୁ କିଛି ଛୋଟ ସହରରେ ପରିଣତ ହେଲା । ନୂତନ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା - ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ମାଟିକାମ, ପାତ୍ର ଏବଂ ଅନ୍ୟ ମାଟି ସାମଗ୍ରୀ ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ; ଏବଂ ଧାତୁର ବ୍ୟବହାର (ପ୍ରଥମେ ତମ୍ବା, ପରେ ଲୁହା), ଯାହା ସ୍ଥାୟୀ ଉପକରଣ, ଦୈନନ୍ଦିନ ବ୍ୟବହୃତ ବସ୍ତୁ ଏବଂ ଅଳଙ୍କାର ତିଆରି କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲା ।

ବସ୍ତି ବା ପଡ଼ା : ଏକ ଛୋଟ ବସ୍ତି ବା ଛୋଟ ଗାଁ ।

'ସଭ୍ୟତା' ନାମରେ ପରିଚିତ ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟ କିପରି ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ତାହା ଆମେ ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଦେଖିବା । ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ, ଏହା ମନେ ରଖିବା ଜରୁରୀ ଯେ ମାନବିକତାର ଏହି ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପ୍ରଗତିକୁ ଅନେକ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡିଥିଲା । କିଛି ଜଟିଳ ସମୟରେ ମାନବିକତା ପୂର୍ବର କିଛି ପ୍ରଜାତି ଭଳି ପ୍ରାୟ ଲୋପ ପାଇଯାଇଥାନ୍ତା। ଆମେ ସେହି ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ କେବେ ବି ଜାଣିପାରିବୁ ନାହିଁ ଯାହାର ସାହସ ଏବଂ ନିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଆମେ ଆଜି ଆମର ଅସ୍ତିତ୍ୱର ଋଣୀ ।

ଆମେ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ...

- → ଆମେ ଆମର ଅତୀତ ବିଷୟରେ ଅଧିକ ଜାଣିବା ପାଇଁ କିଛି ଉପାୟ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିଛୁ। ଏକ ସମୟସୀମାର ଧାରଣା ଆମକୁ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଐତିହାସିକ ଘଟଣାର କ୍ରମକୁ ବୁଝିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ।
- → ସମୟକୁ ମାପିବାର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଉପାୟ ଅଛି: ବର୍ଷ, ଦଶନ୍ଧି, ଶତାବ୍ଦୀ, ସହସ୍ରାବ୍ଦୀ ।
- → ଇତିହାସର ଉତ୍ସ ଅନେକ ; ସେମାନେ ଆମକୁ ଐତିହାସିକ ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକର ପୁନଃନିର୍ମାଣ ଏବଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି ।
- → ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଜୀବନ ଏବଂ ସମୟ କ୍ରମେ ମାନବ ସମାଜ କିପରି ଅଧିକ ଜଟିଳ ହେଲା ସେ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିଛୁ ।

© NCERT not to be republished

ପ୍ରଶ୍ନ, କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପ

୧. ଏକ ପ୍ରକଳ୍ପ ଭାବରେ, ତୁମ ପାଖରେ ଥିବା ଇତିହାସର ଉତ୍ସ ବ୍ୟବହାର କରି ତୁମ ପରିବାର (କିମ୍ବା ଯଦି ତୁମେ ଗୋଟିଏରେ ରୁହନ୍ତି) ର ଇତିହାସ ଲେଖ । ତୁମ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ତୁମ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରିବାକୁ କୁହ ।

୨. ଆମେ ଐତିହାସିକମାନଙ୍କୁ ଗୁପ୍ତଚରଙ୍କ ସହ ତୁଳନା କରିପାରିବା କି ? ତୁମ ଉତ୍ତର ପାଇଁ କାରଣ ଦିଅ।

୩. ତାରିଖ ସହିତ କିଛି ଅଭ୍ୟାସ:

- ଏହି ତାରିଖଗୁଡ଼ିକୁ ସମୟାନୁକ୍ରମରେ ରଖନ୍ତୁ: ୩୨୩ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ, ୨୩ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ, ୧୦୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ, ୧୦୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ, ୧୯୦୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ, ୧୦୯୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ, ୨୦୨୪ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ।
- ଯଦି ରାଜା ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ ୩୨୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ, ତେବେ ସେ କେଉଁ ଶତାବ୍ଦୀର ଥିଲେ? ଏବଂ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ଜନ୍ମ ପରେ ଏହା କେତେ ବର୍ଷ ଥିଲା?
- ଝାନ୍ସୀର ରାଣୀ ୧୮୨୮ ମସିହାରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେ କେଉଁ ଶତାବ୍ଦୀର ଥିଲେ? ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବରୁ ଏହା କେତେ ବର୍ଷ ଥିଲା?
- '୧୨,୦୦୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ' ତାରିଖରେ ପରିଣତ କରନ୍ତୁ।

୪. ନିକଟସ୍ଥ ସଂଗ୍ରହାଳୟ ପରିଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଯୋଜନା କର: ସଂଗ୍ରହାଳୟରେ କେଉଁ ପ୍ରକାରର ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ରହିଛି ସେ ବିଷୟରେ କିଛି ପୂର୍ବ ଗବେଷଣା ସହିତ ପରିଦର୍ଶନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ଭ୍ରମଣ ସମୟରେ ନୋଟ୍ ରଖ । ପରେ ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ରିପୋର୍ଟ ଲେଖ, ପରିଦର୍ଶନ ଏବଂ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ବିଷୟରେ କ'ଣ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ / ଆକର୍ଷଣୀୟ / ମଜାଦାର ଥିଲା ତାହା ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କର।

୫. ତୁମ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଜଣେ ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ କିମ୍ବା ଐତିହାସିକଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କର ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ତୁମ ଅଞ୍ଚଳର ଇତିହାସ ବିଷୟରେ କହିବାକୁ କୁହ ଏବଂ ଏହା ଜାଣିବା କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ ।

© NCERT not to be republished